

Výskyt strnada malinkého (*Emberiza pusilla*) v NPR Žehuňský rybník

Occurrence of the Little Bunting (Emberiza pusilla) in the Žehuňský fishpond nature reserve

Miroslav Jelínek⁽¹⁾ & Lubor Urbánek⁽²⁾

⁽¹⁾ Urbánkova 3368, 143 00 Praha 4-Modřany; e-mail: mir.jelinek@email.cz

⁽²⁾ T. G. Masaryka 653, 570 01 Litomyšl; e-mail: lubor.urbanek@iol.cz

Hlavní hnízdní areál strnada malinkého (*Emberiza pusilla*) se nachází v subarktické a boreální části Ruska až po Čukotku a pobřeží Ochotského moře. Během 20. století došlo k posunutí hnízdního areálu západním směrem do severozápadního Ruska (Karelíe a poloostrov Kola) a severovýchodní Skandinávie (CRAMP 1998). Ve Finsku hnízdí zřejmě od roku 1935 a hnízdní populace vykazuje značné výkyvy. Zatímco v roce 1980 byla odhadována početnost na 1 000 párů, v roce 1990 to bylo již 5 000–10 000 párů (HAGEMEIJER & BLAIR 1997) a v letech 1998–2002 jen 1 000–5 000 párů (BIRDLIFE 2004). Malá populace do 150 párů pak hnízdí i v severním Švédsku a severním Norsku (BIRDLIFE 2004). Zimoviště se nacházejí především v jižní Číně a jihovýchodní Asii od severovýchodní Indie a Nepálu po severní Thajsko, Laos a severní Vietnam. Zatoulanci však byli zastíženi i v Egyptě, Izraeli, Kuvajtu, Iránu, Japonsku, na Taiwanu, Filipínách, Borneu a také na Aljašce (CRAMP 1998). Hlavní tah evropských populací tedy probíhá výrazně jihovýchodním směrem. Podle početnějšího mimohnízdního výskytu v západní Evropě lze však uvažovat, především u části populace ze Skandinávie a severozápadního Ruska, i o jihozápadním směru tahu. To však doposud nebylo kroužkováním prokázáno. Na nejzápadnější hnízdiště přilétá ze zimovišť velmi pozdě. Ve Finsku se objevuje až začátkem června (CRAMP 1998).

Mimohnízdní výskyt v Evropě je výrazně diferencovaný. Pravidelně je strnad malinký v malém počtu zjišťován na Britských ostrovech, kde jen do roku 1993 bylo zaznamenáno přes 610 pozorování a druh byl vyřazen z posuzování Faunistickou komisí (ROGERS & RARITIES COMMITTEE 1994). Jednotliví ptáci jsou každoročně pozorováni i v Holandsku a více než deset pozorování je uváděno ještě z Dánska, severozápadní části Německa a západní Francie (CRAMP 1998). Ačkoliv byl strnad malinký zastížěn téměř ve všech dalších evropských zemích (včetně Islandu, Kanárských ostrovů, Malty a Kypru), je zde považován jen za velmi vzácného zatoulance. O vzácnosti výskytu svědčí i fakt, že na vyhlášené ornitologické stanici Rybachy u Baltského moře bylo v letech 1956 až 1997 chyceno jen 9 ex. (<http://www.zin.ru/rybachy/ringing.html>). V České republice byl doposud strnad malinký zjištěn jen jednou. Dne 13.01.1981 se podařilo při odchytu strnadů rákosních (*Emberiza schoeniclus*) chytit 1 ex. v Praze-Lipencích. Pták byl utracen a doklad je uložen ve sbírkách Národního muzea (HORÁČEK & SMRČEK 1982).

Dne 7.10.2006 jsme prováděli v rozsáhlých rákosinách na severním břehu Žehuňského rybníka (okres Nymburk, 50°08'N 15°20'E, kvadráty 5857

a 5858, nadmořská výška 205 m) odchyt strnadů rákosních, kteří se zde hojně vyskytovali. V cca 9:30 hod. byl vybrán ze sítě menší strnad s nápadnou světlou páskou v křídle, který byl určen jako strnad malinký. Od podobné samice strnada rákosního se lišil zřetelně menší velikostí, narezavělým zbarvením hlavy (hlavně příuší, uzdičky a temene), bílým očním kroužkem a zřetelnou bílou páskou v křídle tvořenou bělavými lemy loketních křídelních krovek. Nápadná byla rovněž přímá až mírně konkávní horní čelist zobáku s lehce prohnutým slemenem. Podle úzkých zašpičatělých rýdovacích per a výrazných ostře ohraničených světlých lemů na vnějším praporu terciálních (ramenních) letek byl strnad určen jako tohoroční mladý pták. Pohlaví v tomto období a stáří nelze obvykle určit (SVENSSON 1992). Komplikovanost v určování pohlaví byla později potvrzena i kolegy, kteří mají zkušenosti s tímto druhem na hnízdištích (Vavřík *in verb.*, Viktora *in verb.*). Podle délky křídla (66 mm) by se mělo jednat o samici. CRAMP (1998) uvádí pro samce křídlo dlouhé 69–78 mm, pro samici 64–75 mm. Po okroužkování (kroužek TC 70412), změření a pořízení fotodokumentace byl pták vypuštěn. Při odletu se ozval krátkým výrazným „cik“ připomínajícím vábení drozda zpěvného. Jedná se o druhý případ zastižení tohoto druhu v České republice.

Souhrn

Príspevek popisuje odchyt strnada malinkého (*Emberiza pusilla*) dne 7.10.2006 v Národní přírodní rezervaci Žehuňský rybník (okres Nymburk). Strnad byl chycen v rozsáhlých rákosinách na severním břehu Žehuňského rybníka. Byl určen jako tohoroční mladý pták. Jedná se o druhý případ zastižení tohoto druhu v České republice.

Summary

The paper describes a record of the Little Bunting (Emberiza pusilla) in the Žehuňský fishpond nature reserve (Central Bohemia, Nymburk district, coordinates 50°08'N 15°20'E, altitude 205 m; 257 ha large fishpond rich in reedbeds and surrounded by fields and wet meadows). On the 7th October 2006, one yearling of this species was caught in reeds by the fishpond. It is the second record of this species in the Czech Republic.

Literatura

- BIRDLIFE 2004: Birds in Europe: populations, estimates, trends and conservation status. *BirdLife International, Cambridge*.
- CRAMP S. (ed.) 1998: The Complete Birds of the Western Palearctic. *Oxford University Press*.
- HAGEMEIJER W. J. M & BLAIR M. J. (eds) 1997: The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their distribution and abundance. *T & AD Poyser, London*.
- HORÁČEK J. & SMRČEK M. 1982: První zastižení strnada malinkého (*Emberiza pusilla*) v Československu. *Zprávy ČSO 23: 1–2*.
- ROGERS M. J. & RARITIES COMMITTEE 1994: Report on rare birds in Great Britain in 1993. *British Birds 87: 503–571*.
- SVENSSON L. 1992: Identification Guide to European Passerines. *Lars Svensson, Stockholm*.